

5. Остроменский В.Д. Восприятие музыки как педагогическая проблема / В.Д. Остроменский. – К., 1975. – 199 с.

6. Савчук Ігор. Нові тенденції в українському фортепіанному виконавстві зламу ХХ–ХХІ століть у дзеркалі сучасної композиторської творчості / Ігор Савчук // Сучасне мистецтво: Наук. зб. / Ін-т проблем сучасного мистец. НАМ України ; редкол. : В.Д. Сидоренко (голова), А.О. Пучков (заст. голови), О.О. Авраменко та ін. – К. : Фенікс, 2012. – Вип. VIII. – С. 285–288.

7. Теплов Б. М. Психология музыкальных способностей : научное издание / Б. М. Теплов. – М.; Л.: Изд. Академия Педагогических Наук РСФСР, 1947. – 332 с.

8. Холопова В.Н. (10) Музыка как вид искусства. Часть первая. Музыкальное произведение как феномен / В.Н. Холопова. – М., 1990. – 138 с.

УДК 378-057.4+371.15+78

Мінь Шаовой

ВИКОНАВСЬКА ДІЯЛЬНІСТЬ В СТРУКТУРІ ФАХОВОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ВИКЛАДАЧІВ МУЗИЧНИХ ДИСЦИПЛІН

В статье рассматривается проблема исполнительской деятельности в структуре профессиональной подготовки будущих преподавателей музыкальных дисциплин. Определена актуальность исследования данной темы в контексте современной музыкальной педагогики, и обращено внимание на определяющее значение исполнительской деятельности для обучения музыкантов-педагогов. Рассмотрена художественно-исполнительская интерпретация музыкального произведения, как основополагающий вид деятельности музыканта и средство творческого саморазвития студентов. Раскрыта важность рефлексии в структуре музыкально-исполнительской деятельности педагога.

Ключевые слова: профессиональная подготовка, исполнительская деятельность, художественно-исполнительская интерпретация, рефлексия.

The article deals with the problem of musical performing activity in the structure of professional music teachers training. Determine the relevance of the research this problem in the context of modern music pedagogy, and drew attention to the decisive importance of musical performing activity in the structure of education of music teachers. We consider the artistic and performing interpretation of a musical work as a mandatory activity musician and a way of creative self-development of students. Revealed the importance of reflection in the structure of musical performance activity of the teacher.

Keywords: professional training, performing activity, artistic and performing interpretation, reflection.

В умовах сучасних швидкоплинних соціокультурних перетворень зростає роль фахівців музично-педагогічної освіти як представників художньо-гуманістичної формації педагогів, здатних на засадах засвоєння і трансляції художньо-освітнього потенціалу світового музичного мистецтва сприяти духовному і культурному відродженню суспільства. У таких умовах зростають вимоги до фахівців музичної освіти, що детермінує збільшення значимості інноваційних процесів у сфері фахової підготовки майбутнього викладача музичних дисциплін. Зміст фахової підготовки визначається специфікою професійної діяльності педагога-музиканта, яка відбувається на ґрунті мистецтва, поєднує загальнопедагогічний, музично-виконавський, дослідницький та інші види діяльності і відповідає закономірностям психологічної теорії діяльності, зокрема художньо-виховної (О.Олексюк).

Питання фахової підготовки викладача музичного мистецтва знаходяться в руслі проблем, які привертають увагу сучасних вчених-педагогів. Так, актуальні питання виконавської підготовки, зокрема інструментальної, висвітлюються у дослідженнях

О. Андрейко, А. Зайцевої, Н. Згурської, В. Крицького, М. Михаськової, Г. Саїк, О. Щербініної та ін.

Аналіз цих наукових джерел засвідчив перспективу її теоретичного та практичного обґрунтування як окремого наукового феномену, основною стратегією якого є формування у майбутніх викладачів музичних дисциплін здатності до самостійного професійного проектування та актуалізації набутого виконавського досвіду в процесі творчого розв'язання актуальних професійних завдань. Тому **метою** даної статті визначено розкриття сутності проблеми виконавської діяльності і обґрунтування її значимості в структурі фахової підготовки викладачів музичних дисциплін.

Аналізуючи фахову підготовку майбутнього викладача музичних дисциплін, О.Горбенко вказує на те, що її основною та необхідною структурною одиницею є виконавська діяльність, адже вона дає йому змогу реалізувати власні професійні якості, художньо-інтерпретаційні навички і виконавський досвід [2, 5]. У дослідженні Н. Цюлюпи ми знаходимо твердження, згідно якого розвинуті виконавські уміння є провідними в контексті підготовки фахівців музичної освіти [9]. Отже, підготовку до виконавської діяльності протягом навчання у музично-педагогічних вищих навчальних закладах можна визначити як системоутворювальний компонент системи фахової підготовки майбутнього викладача музичного мистецтва.

Ретроспективний аналіз праць відомого педагога-музиканта ХХ століття Н.Мозгальнової показав, що вона розглядає поняття «виконавська підготовка» як процес становлення музиканта, котрий володіє раціональними засобами роботи за інструментом, глибоко розуміє нотний текст музичного твору та володіє здібністю створити, на основі синтезу різних виконавських традицій власну художню інтерпретацію [4, с.42].

М.Ярова в якості мети виконавської підготовки називає: по-перше, розкриття музичного потенціалу студентів, їх здатності до осмислення, переживання, інтерпретації музичного твору та його виконавської реалізації; по-друге, розвиток здатності студентів до самовизначення, самовдосконалення і творчої самореалізації у виконавській та педагогічній сфері [10, с.372].

Взагалі, виконавська підготовка націлена на набуття системи виконавських умінь і навичок, перелік яких описала О. Хлебнікова. До них автор відносить такі: здійснення музично-теоретичного і виконавського аналізу музичного твору, котрий демонструє рівень здатності до пізнання нотного тексту, жанрових і стильових особливостей твору; виконання музичного твору, який показує сформованість саморегуляції психічного стану; контроль і коригування процесу виконання на основі музичного сприймання і аналізу; здійснення якісної інтерпретації музичного твору у відповідності з художнім задумом [8, с.11].

Отже, проблема художньо-виконавської інтерпретації має велике значення для розуміння змісту виконавської діяльності і виконавської підготовки викладача мистецьких дисциплін. Термін «інтерпретація» (від лат. *interpretatio* – тлумачення, розкриття змісту) широко використовується в галузях філософії, мистецтвознавства і музичної педагогіки (Б. Асаф'єв, Є.Гуренко, В. Медушевський, М. Каган, С. Фейнберг та ін.) і позначається як процес розкриття змісту твору музичного мистецтва в процесі його виконання. У дослідженні І. Полубояриної ми знаходимо визначення інтерпретації як структурованого способу творчого спілкування особистості з автором музичного твору. При цьому дослідниця звертає увагу на індивідуальний підхід до музичного твору, який зумовлює інтерпретацію [7].

У науково-методичному посібнику О. Олексюк і М. Ткач вказується, що особистість музиканта розвивається через художню інтерпретацію, яка є результатом його розумової діяльності і передумовою творчої самореалізації. Процес інтерпретації спирається на творче домислювання або «розкодування» (Т. Грінченко), закладеної у музичному творі автором послання. Таким чином, інтерпретація стає творчим процесом з метою створення багатопланового слухового образу [6].

Негативним фактором для творчої самореалізації студента, яка має лягти в основу художньої інтерпретації і виконавської діяльності взагалі, може стати перевага декларативно-функціонального підходу до музично-виконавської підготовки. Адже такий

підхід будується на копіюванні досвіду викладача і зосереджує увагу на вихованні технічних навичок поза зв'язків із художнім змістом музичного твору [1]. Необхідно підкреслити, що формування технічно-виконавських навичок, за визначенням Л. Баренбойма, посідає друге місце після особистісного і творчого розвитку музиканта. На засадах індивідуалізації і творчої самореалізації у процесі його виконавської підготовки будується концепція діалогічної взаємодії у таких видах: «автор – виконавець», викладач (виконавець) – студент (виконавець), «слухач – виконавець». Така діалогізація стає умовою збагачення емоційної сфери майбутнього фахівця. При цьому, як вказує С. Яковлев, джерелом емоційних переживань стає не тільки музика, а й сам виконавський процес, при цьому проживання емоційного наповнення музичного твору ініціюється не стільки звучанням музики, скільки власною виконавською творчістю.

Творчість у структурі виконавської діяльності викладача музичного мистецтва, окрім процесу художньої інтерпретації музичного твору та її виконавського втілення, на думку О. Горбенко, проявляється у процесі музичної імпровізації, композиторської діяльності, та реалізується у здатності самостійно добирати репертуар, планувати і здійснювати роботу над музичним твором, створювати художні проекти тощо [2].

Розглядаючи проблему виконавської діяльності в контексті фахової підготовки викладачів музичних дисциплін, важливо уникати суперечності, яка виникає між її виконавським і педагогічним компонентами. Так, може виникати ситуація, як описує О. Матяшук. Майбутній фахівець, уявляючи себе педагогом, не вважає за необхідне зосереджувати увагу на виконавській підготовці, або навпаки, уявляючи себе музикантом-виконавцем, не приділяє достатньої уваги розвитку себе як педагога. Слід зазначити, що педагогічна спрямованість повинна визначати контекст інструментальної підготовки майбутнього викладача. М. Ярова вказує на те, що, на відміну від музикантів виконавців, метою яких є, перш за все, розкриття перед слухачами художнього змісту музичного твору, основною метою викладача музичних дисциплін є формування музичної культури і всебічний розвиток суб'єктів освітнього процесу засобами інструментально-виконавської діяльності [10, с.370]. Така мета зумовлює розвиток у майбутнього викладача музичного мистецтва фасилітативних умінь, зміст яких полягає у посиленні продуктивності навчального процесу за рахунок особистісного індивідуального стилю викладача та націленості на взаємний розвиток всіх суб'єктів педагогічної взаємодії (О. Шахматова).

Серед складових виконавської діяльності в контексті фахової підготовки викладача музичного мистецтва регулюючим і корегуючим компонентом слід назвати художньо-виконавську рефлексію, яка стимулює зростання професіоналізму і є запорукою творчого саморозвитку майбутнього викладача музичних дисциплін. Специфічним видом для музично-виконавської діяльності є слухо-м'язова рефлексія, яка зумовлює актуалізацію і використання доцільних, стильовідповідних виконавських прийомів, “налаштування” виконавського апарату на художньо-переконливе втілення музичного образу, максимально наближеного до авторського художнього задуму.

Загалом розвинена рефлексія на основі осмислення особистістю себе як суб'єкта діяльності оптимізує процес самопізнання виконавського “Я”, забезпечує адекватну самооцінку майбутнім фахівцем рівня виконавської підготовки, зумовлює стратегію її вдосконалення, якісно перетворює свідомість щодо набуття власних особистісних смислів художньо-образної виконавської інтерпретації музичних творів.

Отже, виконавська діяльність є системоутворювальною і визначальною в структурі фахової підготовки майбутнього викладача музичних дисциплін. Це складне структурне явище, яке будується на інтеграції багатьох компонентів та зумовлює професійне зростання майбутнього фахівця на засадах творчо- діалогової взаємодії з феноменом музичного мистецтва.

Література

1. Андрейко О.І. Методи вдосконалення виконавського апарату музиканта-інструменталіста : дис. ... канд. пед. наук : спец. 13.00.02 / О.І. Андрейко – К., 2004. – 186 с.

2. Горбенко О.Б. Формування музично-виконавської компетентності майбутнього вчителя музики в процесі фахової підготовки : автореф дис. ... канд. пед. наук : спец. 13.00.04 / О.Б. Горбенко – Кіровоград, 2010. – 24 с.
3. Зимняя И.А. Компетентностный подход. Каково его место в системе современных подходов к проблеме образования? (теоретико-методологический аспект) / И.А. Зимняя // Высшее образование сегодня: реформы, нововведения, опыт. – 2006. – №8. – С 20 – 26.
4. Мозгальова, Н. Г. Змістове наповнення поняття "інструментально-виконавська підготовка" вчителя музики / Н. Г. Мозгальова. – Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова [Текст] / [редкол. : Щолокова О. П. (голов. ред.) та ін.]. – К. : НПУ, 200- - . – (Теорія і методика мистецької освіти Сер.14). – Вип. 9 (14). – 2010. – 109 с.
5. Мозгальова, Н. Г. Формування музичного мислення майбутнього вчителя музики в процесі інструментальної підготовки : автореф дис. ... канд. пед. наук : спец. 13.00.02 / Н. Г. Мозгальова. – К. 2002. – 18 с.
6. Олексюк О.М., Ткач М.М. Музично педагогічний процес у вищій школі / О.М. Олексюк, М.М. Ткач. – К. : Знання України, 2009. – 123 с.
7. Полубоярина І.І. Проблема інтерпретації музичного твору в процесі професійної підготовки музично обдарованих студентів / І.І. Полубоярина // Освіта та розвиток обдарованої особистості. – 2013. – №1 (8). – С. 70-73.
8. Хлебнікова О. В. Формування досвіду музично-виконавської діяльності у студентів вузів культури: Дис. ... канд. пед. наук: 13.00.02 / О.В. Хлебнікова. – К., 2001. – 200 с.
9. Цюлюпа Н.А. Педагогічні умови формування методичної компетентності майбутнього вчителя музики в процесі інструментальної підготовки: дис ... канд. пед наук: спец. 13.00.02 / Н.А.Цюлюпа. – К., 2009. – 236 с.
10. Ярова М.В. Підготовка майбутнього вчителя музики до інструментально-виконавської діяльності / М.В. Ярова // Педагогічний дискурс. – 2012. –№ 11. – С. 370-374.

УДК 378.016:[784:781]

Ха Ту

ПРОЦЕСУАЛЬНО-РІВНЕВИЙ АНАЛІЗ ЗДАТНОСТІ ДО САМОРЕГУЛЮВАННЯ СТУДЕНТІВ ІНСТИТУТІВ МИСТЕЦТВ У ПРОЦЕСІ ВОКАЛЬНОГО НАВЧАННЯ

В статтє представлен процесуально-уровневий анализ способности к саморегулированию будущих учителей музыки. В процессе вокальной подготовки студенты стремились к осознанию собственных действий и необходимости самоконтроля и саморегулирования учебной работы. Результаты проведенного эксперимента позволили выделить три уровня подготовленности студентов к саморегулированию, а именно: высокий, средний и низкий.

Ключевые слова: *процесуально-уровневий анализ, будущий учитель музики, вокальна підготовка, самоконтроль и саморегулирование.*

The article presents the analysis of process-level capacity for self-regulation of the future teachers of music. In the course of vocal training, students learn to understand their own actions and the need for self-control and self-regulation of academic work. The results of the experiment allowed to distinguish three levels of readiness of students to self-regulation, such as: high, medium and low.

Keywords: *process-level analysis, the future teacher of music, vocal pidgotovka, self-control and self-regulation.*

У контексті стратегічних завдань сучасної освітньої системи, окреслених у Законі про вищу освіту, визначальним напрямом є створення умов для формування самостійної особистості стосовно проблеми творчого саморозвитку й самовдосконалення, спрямованої на набуття таких особистісних якостей, що забезпечать її всебічний розвиток у навчально-